

Rapport

**Commissie
rol Koninklijk Huis
in de zaak J.A. Poch**

Commissie rol Koninklijk Huis in de zaak J.A. Poch

Prof. dr. A.H.G. Rinnooy Kan	commissielid
Mr. H.M.B. Breunese	secretaris
LGen b.d. R.A.C. Bertholee	adviseur

Juni 2022

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1	4
<i>Aanleiding</i>	
<i>Het rapport van de Commissie onderzoek dossier J.A. Poch</i>	
<i>Discussie in de Tweede Kamer</i>	
<i>De instelling van de commissie</i>	
<i>De onderzoeksopdracht</i>	
<i>Afbakening en reikwijdte/werkwijze</i>	
<i>De geboden medewerking</i>	
HOOFDSTUK 2	10
<i>Het telefoongesprek met de heer Manschot</i>	
HOOFDSTUK 3	12
<i>Welke kennis hadden de leden van het Koninklijk Huis van de zaak-Poch en wanneer?</i>	
<i>Algemeen</i>	
<i>De periode voor het telefoongesprek met de heer Manschot</i>	
<i>De periode na het telefoongesprek met de heer Manschot</i>	
<i>Conclusie</i>	
HOOFDSTUK 4	15
<i>Hoe kon informatie over het onderzoek-Poch in een zo vroeg stadium bekend worden?</i>	
<i>Wat gebeurde er tussen september 2006 en juni 2007?</i>	
<i>Een mogelijke verklaring voor de gang van zaken</i>	
<i>Conclusie</i>	
HOOFDSTUK 5	20
<i>Samenvatting en conclusies</i>	
BIJLAGEN	22
<i>Instellingsbesluit</i>	
<i>Motie-Sjoerdsma</i>	
<i>Brief directeur Kabinet van de Koning over verlenen medewerking</i>	
<i>Gespreksprotocol</i>	
<i>Gesprekken en schriftelijke contacten</i>	
<i>Integrale tekst van paragraaf 2.6.1 van het rapport van de commissie Dossier J.A. Poch</i>	
<i>Integrale tekst van paragraaf 2.9.3 van het rapport van de commissie Dossier J.A. Poch</i>	
<i>Artikel Vrij Nederland</i>	

HOOFDSTUK 1

Aanleiding

De zaak tegen de heer J.A. (Julio) Poch kent een zeer lange aanloop. De heer Poch was, na een aantal jaar werkzaam te zijn geweest als militair vlieger bij de Argentijnse marine, sinds 1988 als piloot in dienst van Transavia. Het was tijdens een diner op Bali in 2003 dat hij met enkele collega's in gesprek kwam over het beruchte Videla-regime. Dit militaire regime was van 1976 tot 1983 aan de macht in Argentinië, arresteerde op grote schaal (vermeende) tegenstanders en maakte gebruik van concentratiekampen, gevangenissen en martelcentra waarin mensen zonder vorm van proces verdwenen. Sommigen van hen werden na te zijn geboeid en gedrogeerd boven zee uit vliegtuigen geworpen. Niet voor niets is deze periode de 'vuile oorlog' gaan heten.

Een aantal collega's van de heer Poch hield aan dat gesprek de stellige indruk over dat hij in die periode zelf als 'military pilot' had deelgenomen aan deze dodenvluchten boven zee. De toenmalige plaatsvervangend chef-vlieger bij Transavia hoorde daarover, en vroeg een van de bij het diner aanwezige collega's zijn verhaal op papier te zetten. Het vormde de aanleiding voor een intern onderzoek bij Transavia, dat echter geen extern vervolg kreeg. De toenmalige plaatsvervangend chef-vlieger bij Transavia zag het toen als zijn burgerplicht om de Nederlandse autoriteiten op de hoogte te stellen van het voorval en stuurde daartoe op 15 september 2006 een e-mail naar het Team Internationale Misdrijven (TIM), een onderdeel van de Nationale Recherche. In de maanden die daarop volgden werden binnen de Nationale Recherche de mogelijkheden verkend om een nader onderzoek te doen.

Dat onderzoek raakte in een versnelling toen een journalist, de heer H.E. Botje, in oktober 2007 in *Vrij Nederland* geruchten rapporteerde over een stagnerend onderzoek naar een niet met name genoemde potentiële Argentijnse oorlogsmisdadiger. In 2008 startte een vervolgonderzoek naar mogelijke overtreding van de Wet internationale misdrijven door de heer Poch. Uiteindelijk werd hij op 22 september 2009, op zijn laatste Transavia vlucht, aangehouden in Valencia door de Spaanse politie, die over deze vlucht geïnformeerd was door de Nederlandse overheid. Spanje leverde hem in 2010 uit aan Argentinië, waar hij na een langdurig voorarrest voor de rechtbank verscheen en uiteindelijk in 2017 werd vrijgesproken.

Het rapport van de Commissie onderzoek dossier J.A. Poch

Over de gang van zaken rond de zaak tegen de heer Poch – en meer in het bijzonder over de rol die de Nederlandse overheid hierbij heeft gespeeld – is in de media en in de Tweede Kamer veel te doen geweest. In januari 2019 stuurde de Minister van Justitie en Veiligheid daarom een brief aan de Tweede Kamer waarin hij de noodzaak van duidelijkheid over de feiten benadrukte en een onafhankelijk aanvullend onderzoek aankondigde.¹ Dat is uitgevoerd door de *Commissie onderzoek dossier J.A. Poch*, met als leden prof. mr. A.J. Machielse en prof. mr. B.E.P. Myjer

---

¹ *Kamerstukken II 2018/19, 35000-VI, nr. 88.*

(verder in dit rapport aan te duiden als de commissie-Machielse). Deze commissie heeft in de periode van december 2019 tot en met januari 2021 uitvoerig onderzoek verricht naar een aantal concrete vragen rond de zaak-Poch, en bood haar rapport op 1 februari 2021 aan aan de Minister van Justitie en Veiligheid.²

In het rapport staat zeer gedetailleerd beschreven hoe het onderzoek tegen de heer Poch is uitgevoerd. Het is in dat verband dat de commissie-Machielse in hoofdstuk 2.6 melding maakt van een opmerkelijk telefoongesprek dat in de periode mei-juni 2007 plaatsvond met de heer R.J. Manschot, de toenmalige Nederlandse vertegenwoordiger bij Eurojust (een Europees justitieel samenwerkingsverband). Het werd aangenomen door de Engelstalige receptioniste van Eurojust, die bij het doorverbinden meldde dat de beller afkomstig was van het 'cabinet³ of your Majesty'. In het Nederlands verzocht de vrouwelijke beller de heer Manschot om te interveniëren in de zaak-Poch en het onderzoek te doen stopzetten omdat 'de zaak tegen die Argentijnse piloot (...) zo pijnlijk zou zijn voor Maxima'. Desgevraagd ontkende de beller nadrukkelijk dat het telefoongesprek werd gevoerd op verzoek van de toenmalige Koningin, maar zij meldde wel 'binnen een groepje' te hebben gesproken over de kwestie.⁴

De commissie-Machielse heeft geen enkele bevestiging kunnen verkrijgen van het door de heer Manschot gemelde voorval, en evenmin een verklaring kunnen vinden voor hoe het onderzoek-Poch in zo'n vroegtijdig stadium zou hebben kunnen uitlekken en bekend zou kunnen zijn geraakt bij derden (en, meer in het bijzonder, bij kringen rond het Koninklijk Huis). Op verzoek van de commissie-Machielse heeft de directeur van het Kabinet van de Koning, de heer C. Jonker, wel navraag gedaan bij diverse mogelijk betrokkenen, maar dit heeft toen geen nieuw licht op de zaak kunnen werpen.

Discussie in de Tweede Kamer

Op 14 september 2021 vond in de Tweede Kamer een debat plaats over de gang van zaken rondom de uitlevering van de heer Poch aan Argentinië.⁵ De hierboven beschreven telefonische interventiepoging riep bij de leden van de Tweede Kamer de nodige vragen op. Zo merkte de heer S.W. Sjoerdsma (D66) op dat de suggestie blijft bestaan dat het Koninklijk Huis invloed heeft willen uitoefenen op het onderzoek, en dat dit schadelijk is voor het aanzien van het Koninklijk Huis en de onafhankelijkheid van de rechtsstaat. Ook mevrouw A.H. Kuiken (PvdA) vroeg om opheldering; alle twijfel over de rol van het Koninklijk Huis in deze zaak moest worden weggenomen.

---

² *Kamerstukken II 2020/21*, 35570 VI, nr. 97. Het rapport van de commissie-Machielse is te vinden op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/02/01/rapport-onderzoek-commissie-dossier-j.a.-poch>.

³ Een foute vertaling; de correcte zou *office* geweest zijn. Niet duidelijk is of de beller dan wel de receptioniste daarvoor verantwoordelijk was.

⁴ Samenvatting en conclusies van het rapport van de commissie-Machielse (p. 9) en paragraaf 2.6 van het rapport.

⁵ *Handelingen II 2020/21*, nummer 105, item 24, p. 1-26.

De leden Sjoerdsma (D66), Van Nispen (SP) en Kuiken (PvdA) dienden uiteindelijk een motie in waarin de regering werd verzocht 'een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de vermeende beïnvloeding van het Koninklijk Huis in de strafzaak-Poch', vanuit de gedachte dat 'de commissie-Machielse niet heeft kunnen uitsluiten dat het Koninklijk Huis heeft geprobeerd de strafzaak-Poch te beïnvloeden of daartoe instructies heeft gegeven' en dat 'het voor het aanzien van zowel de Nederlandse rechtsstaat als het Koninklijk Huis ongewenst en schadelijk is als de impressie van vermeende beïnvloeding van het Koninklijk Huis in de strafzaak-Poch blijft voortbestaan'.⁶ De Tweede Kamer nam deze motie op 16 september 2021 aan.⁷

De instelling van de commissie

De Minister van Justitie en Veiligheid heeft hierop aan prof. dr. A.H.G. Rinnooy Kan gevraagd of hij bereid zou zijn het in de motie bedoelde onderzoek uit te voeren. De heer Rinnooy Kan gaf aan hiertoe bereid te zijn, onder de voorwaarde dat het Koninklijk Huis hieraan zijn volledige medewerking zou willen verlenen.

De directeur van het Kabinet van de Koning heeft de heer Rinnooy Kan op 16 november 2021 in een brief bevestigd dat het Kabinet van de Koning de commissie de verlangde medewerking zou verlenen en dat de commissie toegang zou krijgen tot alle informatie die zij nodig achtte. De directeur bevestigde in deze brief ook de bereidheid van de Koning, de Koningin en Prinses Beatrix om desgevraagd met de heer Rinnooy Kan in gesprek te gaan in het kader van het onderzoek, en zei namens de Koning toe dat de leden van de Hofhouding en de medewerkers van de Dienst Koninklijk Huis desgevraagd alle medewerking zouden verlenen.⁸

De Minister van Justitie en Veiligheid heeft op 12 november 2021 de *Commissie rol Koninklijk Huis in de zaak J.A. Poch* ingesteld. Het instellingsbesluit is op 16 november 2021 in de Staatscourant gepubliceerd.⁹ Op dezelfde dag is ook de Tweede Kamer geïnformeerd over de instelling van de commissie, onder verwijzing naar de hiervoor genoemde motie-Sjoerdsma c.s.¹⁰

Tot enig lid van de commissie is benoemd prof. dr. A.H.G. Rinnooy Kan. De commissie is ondersteund door een secretaris, mr. H.M.B. Breunese, en door een adviseur, luitenant-generaal b.d. R.A.C. Bertholee, voormalig directeur-generaal van de AIVD. Administratieve en secretariële ondersteuning is verzorgd door mevrouw M. van Dort-Lameijer en mevrouw mr. J. Siemons.

De onderzoeksopdracht

De Minister van Justitie en Veiligheid verzoekt in het instellingsbesluit de commissie te onderzoeken of er in de zaak-Poch beïnvloeding heeft plaatsgevonden vanwege het Koninklijk

---

⁶ *Kamerstukken II 2020/21*, 35570 VI, nr. 127.

⁷ *Handelingen II 2020/21*, nummer 107, item 12.

⁸ De brief van de directeur van het Kabinet van de Koning is opgenomen als bijlage bij dit rapport.

⁹ *Stcrt.* 2021, nr. 47067.

¹⁰ *Kamerstukken II 2021/22*, 35925 VI, nr. 27.

Huis of vanuit kringen rondom het Koninklijk Huis. Aan de commissie wordt gevraagd de volgende aspecten in het onderzoek mee te nemen:

- de vraag hoe het onderzoek naar de heer J.A. Poch in de voorzomer van 2007 buiten het openbaar ministerie en de Nationale Recherche bekend kon zijn, aangezien slechts een gering aantal personen op dat moment op de hoogte was;
- de betekenis van het door de heer Manschot gedane verslag van het telefoongesprek in zijn onderhoud met de Commissie-Machielse.

Aangezien het telefoongesprek met de heer Manschot in de discussie in de Tweede Kamer een hoofdrol speelde, heeft het onderzoek van de commissie zich in het bijzonder geconcentreerd op de vraag of het Koninklijk Huis op enigerlei wijze betrokken is geweest bij dit gesprek. Het heeft zich daar echter niet toe beperkt.

Aan een uitgebreid gesprek met de heer Manschot ontleent de commissie de overtuiging dat er geen enkele reden is om te betwijfelen dat dit gesprek inderdaad heeft plaatsgevonden, hoezeer ook valt te betreuren dat hij zijn herinneringen – ook tot zijn eigen grote spijt – niet nauwkeuriger heeft vastgelegd en dat hij er destijds geen vervolg aan heeft gegeven.

De commissie benadrukt, in navolging van de commissie-Machielse, dat het telefoongesprek geen enkel effect op de rechtsgang heeft gehad en ook niet had kunnen hebben: Eurojust was slechts zijdelings betrokken bij het onderzoek en was zeker niet de instantie waar een beslissing over het stopzetten van het onderzoek had kunnen worden genomen.¹¹ Dit maakt het voorval nog merkwaardiger. Enerzijds was de beller op de hoogte van vertrouwelijke informatie uit de top van het openbaar ministerie en de Nationale Recherche, anderzijds richtte zij zich tot de Nederlandse vertegenwoordiger bij een perifere en publiek onbekende instantie, die bovendien niets had kunnen aanvangen met het door de beller gedane interventieverzoek. Het is een opmerkelijke mix van ingrediënten.

Van meet af aan heeft de commissie zich gerealiseerd dat het notoir lastig is om aan te tonen dat iets *niet* heeft plaatsgevonden, in casu bemoeienis met het onderzoek-Poch vanuit het Koninklijk Huis: afwezigheid van bewijs is nu eenmaal niet hetzelfde als bewijs van afwezigheid. De commissie heeft zich naar beste vermogen van deze taak gekweten en zich ingespannen om zoveel mogelijk relevante feiten te weten te komen.

Afbakening en reikwijdte/werkwijze

De commissie heeft bij de start van haar werkzaamheden informeel gesproken met de indieners van de motie die de aanleiding vormde voor het onderzoek van de commissie, de Kamerleden Sjoerdsma (D66), Van Nispen (SP) en Kuiken (PvdA). Mede op basis daarvan heeft de commissie besloten haar onderzoek langs drie sporen te verrichten.

---

¹¹ Eurojust is niet meer dan een Europees justitieel samenwerkingsverband, dat de lidstaten ondersteunt bij de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit.

In de eerste plaats heeft de commissie zoveel mogelijk details achterhaald van het telefoongesprek met de heer Manschot, in een poging de identiteit van de beller langs deze weg alsnog te ontdekken.

In de tweede plaats heeft de commissie zich gebogen over de vraag op welk moment de Koning, de Koningin en de Prinses alsmede de kringen rond het Koninklijk Huis voor het eerst van het onderzoek naar de heer Poch vernamen. Als dat zou zijn geweest na de zomer van 2007, dan zou daarmee hun vermeende betrokkenheid bij het telefoongesprek immers uitgesloten zijn.

In de derde plaats heeft de commissie onderzocht hoe informatie over het onderzoek naar de heer Poch in een zo vroeg stadium bekend zou kunnen zijn geworden buiten de kringen van het openbaar ministerie en de Nationale Recherche, en meer in het bijzonder of deze informatie zou hebben kunnen belanden bij het Koninklijk Huis of de kringen daaromheen.

De commissie heeft het rapport van de commissie-Machielse, en meer in het bijzonder de passages die daarin zijn opgenomen over het bewuste telefoongesprek, als uitgangspunt genomen voor haar onderzoek. De commissie heeft bij de start van haar werkzaamheden uitgebreid gesproken met de beide leden van de commissie-Machielse, de heren Machielse en Myjer. De commissie-Machielse had aan de personen die zij heeft geïnterviewd reeds de vraag voorgelegd of het hun bekend was dat kringen rondom het Koninklijk Huis al in een vroegtijdig stadium op de hoogte waren van het onderzoek inzake de heer Poch en hoe deze informatie daar dan terecht zou kunnen zijn gekomen. Die interviews hebben echter geen relevante informatie opgeleverd. Ook had de commissie-Machielse ter beantwoording van deze vragen in het dossier naar concrete aanknopingspunten gezocht, maar zij heeft deze niet aangetroffen.

Op basis van de uitkomsten van dit gesprek heeft de commissie bezien met welke personen zij verder zou willen spreken. Ter voorbereiding daarop heeft zij kennisgenomen van een aantal formele verslagen dat zich als gevolg van de door de commissie-Machielse gevoerde gesprekken bevond in het archief van deze commissie. Mede op basis daarvan heeft de commissie een aantal personen uitgenodigd voor een gesprek. Zij zijn allen op deze uitnodiging ingegaan.¹² De commissie is hen daarvoor erkentelijk.¹³

De commissie-Machielse wees in haar rapport al op 'de beperkingen van het geheugen' en moest tot haar spijt constateren dat veel betrokkenen aangaven geen of nauwelijks herinneringen meer te hebben aan belangrijke momenten in het proces van besluitvorming rond de zaak-Poch.¹⁴ Dit is, gegeven de lengte van de verstreken tijd, niet verwonderlijk en heeft ook de commissie parten gespeeld. Niettemin leverden formele en informele mondelinge en schriftelijke contacten belangrijke informatie op waarmee de commissie haar voordeel heeft kunnen doen.

---

¹² Met prof. mr. dr. G.G.J.A. Knoops, advocaat van de heer Poch, heeft een telefoongesprek plaatsgevonden. De heer Knoops en mevr. mr. C.J. Knoops-Hamburger, eveneens advocaat van de heer Poch, zijn daarna ook uitgenodigd voor een gesprek met de commissie (als bedoeld in het door de commissie gehanteerde protocol), maar zij zijn daarop niet ingegaan. Wel hebben zij schriftelijk gereageerd op enkele specifieke vragen van de commissie.

¹³ De lijst van gesprekken en overige contacten vanwege de commissie is opgenomen als bijlage.

¹⁴ Paragraaf 1.6.

Uit overwegingen van privacybescherming heeft de commissie (net als de commissie-Machielse) slechts vanaf een bepaald niveau functionarissen met naam en toenaam genoemd; in de overige gevallen is volstaan met de functieaanduiding. De commissie heeft verder met inachtneming van artikel 7, tweede lid, van het instellingsbesluit met de Minister van Justitie en Veiligheid een protocol vastgesteld over de wijze waarop zij het onderzoek zou uitvoeren, waaronder over de wijze waarop zij personen zou horen en daarvan verslag zou doen, en over de wijze waarop – binnen bestaande wettelijke kaders – de vertrouwelijkheid van informatie zou worden gewaarborgd.¹⁵

De geboden medewerking

Het instellingsbesluit van de commissie bepaalt dat de commissie zich over de aan haar geboden medewerking zal verantwoorden in haar rapport.¹⁶

De commissie heeft gedurende haar onderzoek medewerking gevraagd van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het openbaar ministerie, het Kabinet van de Koning, het Ministerie van Algemene Zaken en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De commissie is erkentelijk voor de geboden medewerking. Daarbij plaatst zij slechts één kanttekening. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft op verzoek van de commissie aan een aantal personen toestemming gevraagd voor het delen van de verslagen van de gesprekken die zij hebben gevoerd met de commissie-Machielse, en de commissie heeft daarnaast gevraagd om de contactgegevens van betrokkenen. Met name ten aanzien van enkele (voormalige) medewerkers van de politie heeft dit proces buitensporig veel tijd gekost. Daardoor is enige vertraging onvermijdelijk gebleken. Dit heeft er ook toe geleid dat de oorspronkelijk beoogde einddatum van de commissie – 1 juni 2022 – niet kon worden gehaald. In verband hiermee heeft de Minister van Justitie en Veiligheid besloten de termijn van oplevering door de commissie te verlengen tot 1 juli 2022.¹⁷

---

¹⁵ Dit protocol is opgenomen als bijlage bij dit rapport.

¹⁶ Artikel 8, vierde lid.

¹⁷ Brief van 30 mei 2022, kenmerk 3993288.

HOOFDSTUK 2

Het telefoongesprek met de heer Manschot

De commissie heeft, zoals gezegd, geen reden om te twijfelen aan het bestaan van het door de heer Manschot gerapporteerde telefoongesprek. In het met hem door de commissie gevoerde gesprek heeft hij zijn herinneringen eraan zo gedetailleerd mogelijk weergegeven.¹⁸ Vast staat dat het gesprek in ieder geval gevoerd is voor zijn vertrek bij Eurojust in augustus 2007. De eerder genoemde periode mei/juni is daarmee een plausibele duiding – al ongeveer een half jaar, dus, na de start van het onderzoek-Poch in oktober 2006.¹⁹

Als eerste heeft de commissie geprobeerd zoveel mogelijk informatie over het telefoongesprek zelf te achterhalen. Juist omdat alle instanties die daarbij hadden kunnen helpen zich keurig aan de wettelijke termijnen van bewaring en vernietiging hebben gehouden, heeft dat niets opgeleverd. Noch Eurojust, noch zijn telecomprovider KPN beschikken nog over administratieve bewijzen of enige andere informatie rond telefoongesprekken die vijftien jaar geleden zijn gevoerd.²⁰

In een poging de beller langs een andere weg terug te vinden heeft de commissie het telefoongesprek zelf samen met de heer Manschot zo goed mogelijk gereconstrueerd. Aan zijn herinneringen, vastgelegd in het rapport van de commissie-Machielse,²¹ kon hij echter niet heel veel toevoegen. Het betrof een evident Nederlandse vrouw, die zich had aangekondigd als ‘mevrouw’ gevolgd door haar achternaam, helaas door de heer Manschot niet verstaan en helaas door hem ook niet verder nagetrokken. Zijn duidelijke herinnering echter aan de receptioniste,²² die bij afwezigheid van zijn secretaresse opnam en doorverbond onder verwijzing naar ‘the cabinet of your Majesty’, leidde de commissie ertoe allereerst te onderzoeken of de beller verbonden zou kunnen zijn geweest aan, dan wel in de directe omgeving zou kunnen hebben verkeerd van het toenmalige Kabinet van Koningin Beatrix.

Ook het huidige Kabinet van de Koning en de Dienst Koninklijk Huis beschikken (conform de voorschriften) echter niet meer over enige gegevens uit de telefoon-administratie van de betrokken periode. Een vraag die dan rijst, is hoe voorstelbaar het is dat de heer Manschot destijds vanuit deze omgeving überhaupt benaderd zou worden. Was zijn naam daar eigenlijk bekend?

---

¹⁸ De commissie heeft de heer Manschot bereid gevonden om mee te werken aan een – helaas tevergeefse – poging om additionele informatie via hypnose te achterhalen.

¹⁹ Pogingen om via zijn secretaresse (die op de dag van het gesprek afwezig was) tot een aanscherping van deze periode te komen zijn niet gelukt.

²⁰ Op grond van artikel 11.5 van de Telecommunicatiewet mag KPN slechts gedurende een beperkte periode (in de praktijk: zes maanden) verkeersgegevens opslaan. Die mogen bovendien alleen in bijzondere gevallen verstrekt worden aan derden, waaronder op verzoek van de klant zelf. Nu het telefoongesprek veel langer geleden dan de genoemde zes maanden heeft plaatsgevonden, zijn de bewuste verkeersgegevens niet langer beschikbaar.

²¹ Paragraaf 2.6.1 van het rapport van de commissie-Machielse. De integrale tekst van deze paragraaf is als bijlage bij dit rapport opgenomen.

²² De receptioniste was helaas via Eurojust niet meer te achterhalen.

Bij nader onderzoek van de commissie is gebleken dat daarvan nauwelijks sprake lijkt te zijn. Vanwege zijn vicepresidentschap van Eurojust was hij uitgenodigd voor de Koninklijke nieuwjaarsrecepties van 2005, 2006 en 2007 alsook voor een symposium op Paleis Noordeinde in 2005. In het kader van deze bijeenkomsten heeft hij wel eens persoonlijk contact gehad met de Prins van Oranje, met Prinses Máxima of met Koningin Beatrix. Een goede bekende van het Hof was hij echter niet. Hijzelf herinnerde zich verder geen enkel persoonlijk contact aldaar, behoudens tijdens een rondleiding van de toenmalige Koningin en Prins van Oranje in Enschede na de vuurwerkramp in 2000, toen hij daar hoofdofficier van justitie was.

Zowel de huidige directeur van het Kabinet, de heer Jonker, als zijn voorganger van destijds, de heer P.W.A. Schellekens, achtten het daarenboven ondenkbaar dat vanuit het Kabinet van de Koningin met de gebleken bedoeling en toonzetting naar buiten getelefoneerd zou worden naar wie dan ook, en konden zich al helemaal niet voorstellen dat dat buiten hun weten zou hebben kunnen plaatsvinden. Desalniettemin heeft de commissie in overleg met hen beide telefonisch of schriftelijk contact gezocht met alle (ruim vijftig) daarvoor in aanmerking komende vrouwelijke medewerkers van het Kabinet van de Koningin en de Dienst Koninklijk Huis uit de relevante periode. Als resultaat van deze gedetailleerde inspanning is gebleken dat noch de naam Manschot, noch het gewraakte telefoongesprek, noch de zaak-Poch uit deze periode bij hen enige herinnering opriep. Voor zover zij aan de laatste kwestie enige herinnering overhielden, dateerde die van de publiciteit bij zijn aanhouding in Spanje in september 2009, ruim twee jaar later.

Bij wijze van afronding van dit onderdeel van haar onderzoek concludeert de commissie dan ook dat niets erop wijst dat het raadselachtige telefoongesprek is gevoerd vanuit de directe omgeving van het Koninklijk Huis.

HOOFDSTUK 3

Welke kennis hadden de leden van het Koninklijk Huis van de zaak-Poch en wanneer?

Voor het beantwoorden van de aan de commissie voorgelegde vragen is het tijdstip waarop de leden van het Koninklijk Huis voor het eerst van het onderzoek tegen de heer Poch vernamen van evidente betekenis. In dit kader heeft de commissie gesproken met de Koning, de Koningin en Prinses Beatrix.

Algemeen

De Koning en de Koningin gaven aan dat zij voor het eerst van de zaak tegen de heer Poch vernamen door de berichtgeving in de krant over de arrestatie van de heer Poch, in september 2009. Het artikel in *Vrij Nederland* uit oktober 2007 – ook geruime tijd, trouwens, na het telefoongesprek met de heer Manschot – waarin voor het eerst in algemene zin wordt gesproken van een onderzoek tegen een vermeende Argentijnse oorlogsmisdadiger,²³ hebben zij destijds niet gezien. Prinses Beatrix gaf eveneens aan voor het eerst van het onderzoek tegen de heer Poch te hebben vernomen uit een krantenbericht. Ook in haar herinnering betrof dit niet het artikel in *Vrij Nederland*.

De Rijksvoorlichtingsdienst heeft de commissie desgevraagd laten weten dat het artikel in *Vrij Nederland* niet was opgenomen in de knipselkrant die specifiek voor het Koninklijk Huis wordt gemaakt. De commissie kan zich voorstellen dat het artikel destijds ook om andere redenen aan de aandacht van de leden van het Koninklijk Huis is ontsnapt: het is toen niet overgenomen door andere media en trok nauwelijks publicitaire aandacht. Geen van de door de commissie geraadpleegde betrokkenen uit de omgeving van het Koninklijk Huis kon zich herinneren voor 2009 in die omgeving ooit enige informatie over de zaak-Poch aangetroffen te hebben.

De periode voor het telefoongesprek met de heer Manschot

Volledigheidshalve heeft de commissie aan het Kabinet van de Koning en de Dienst Koninklijk Huis gevraagd of er in de periode voorafgaand aan het telefoongesprek met de heer Manschot staats- of werkbezoeken zijn afgelegd naar Spanje dan wel anderszins contacten zijn geweest met Spaanse functionarissen. De commissie achtte deze vraag relevant, aangezien blijkens het rapport van de commissie-Machielse in deze periode gesprekken hebben plaatsgevonden tussen de Nederlandse politie en justitie en enkele Spaanse functionarissen, waardoor die op dat moment dus al op de hoogte konden zijn van het Nederlandse onderzoek naar iemand die mogelijk betrokken was geweest bij de dodenvluchten in Argentinië. De commissie heeft het Kabinet van de Koning en de Dienst Koninklijk Huis gevraagd bij het onderzoek ook de werkbezoeken aan

---

²³ Op woensdag 24 oktober 2007 verscheen in *Vrij Nederland* het artikel van journalist de heer Botje ‘Onderzoek ligt stil; nieuws Argentijnse oorlogsmisdadiger’. Het artikel is integraal opgenomen als bijlage bij dit rapport.

Spanje te betrekken die na de zomer van 2007 zijn afgelegd, maar waarvan de voorbereiding al in het voorjaar van 2007 was begonnen.

In de genoemde periode bleken Koningin Beatrix en de Prins en Prinses van Oranje geen staats- of andere werkbezoeken afgelegd te hebben naar Spanje. De Prins van Oranje heeft in december 2007 wel een werkbezoek afgelegd aan Barcelona, waarin 'ruimtelijke planning en ontwikkeling' centraal stond. De commissie acht het niet aannemelijk dat bij de voorbereiding van dit bezoek ook gesproken is over de zaak-Poch, laat staan dat daarover vertrouwelijke informatie zou zijn gewisseld. Koningin Beatrix en de Prins en Prinses van Oranje hebben daarnaast in het najaar van 2007 enkele Spaanse gasten in Nederland ontvangen. Gelet op het protocollaire karakter van deze ontvangsten,²⁴ acht de commissie het opnieuw niet goed voorstelbaar dat bij de voorbereiding hiervan gesproken is over strafrechtelijke zaken.

Alle bij het onderzoek-Poch betrokkenen die door de commissie zijn geraadpleegd ontkennen evenzeer ooit enige informatie daarover met (de omgeving van) het Koninklijk Huis gedeeld te hebben.²⁵ De commissie concludeert dan ook dat niets erop wijst dat er binnen het Koninklijk Huis enige informatie over de zaak-Poch bekend was vóór 2009, en dus in het bijzonder niet in de periode die voorafging aan het telefoongesprek.

De periode na het telefoongesprek met de heer Manschot

De opdracht aan de commissie beperkt zich niet uitsluitend tot de periode voorafgaand aan het telefoongesprek. De commissie heeft haar gesprekken met Koning, Koningin en Prinses dan ook mede benut om aandacht te vragen voor hetgeen in het rapport van de commissie-Machielse is opgemerkt over de reis van enkele medewerkers van de Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE) van de Nationale Recherche (onder wie het hoofd van de CIE, de heer C.M. Brenninkmeijer) naar Argentinië in januari 2008. De commissie-Machielse nam in haar rapport een citaat op uit het journaal van de liaisonofficier Post Venezuela, die de heer Brenninkmeijer tijdens de reis begeleidde.²⁶ In dit journaal wordt verslag gedaan van een gesprek met de ambassadeur in Argentinië, de heer H.W.J. Soeters, waarin de heer Soeters zou hebben aangegeven hoe het Koninkshuis over de zaak denkt ('Goed is goed, fout is fout').

Dit citaat heeft bij sommigen de indruk gewekt dat de heer Soeters het Koninklijk Huis reeds eind 2007 op de hoogte zou hebben gebracht van de zaak-Poch.²⁷ De heer Soeters heeft reeds

---

²⁴ Een afscheidsaudiëntie van de ambassadeur van Spanje, de aanbidding van de geloofsbriefjes van de ambassadeur van Spanje en een verjaarsontvangst van de Prins van Oranje.

²⁵ Net zoals zij allen ontkennen dat door de Argentijnse (en daarmee wellicht Koninklijke) connectie van de zaak-Poch het tempo en de wijze van aanpak van de zaak beïnvloed zouden zijn.

²⁶ Paragraaf 2.9.3 van het rapport van de commissie-Machielse. De integrale tekst van deze paragraaf is als bijlage bij dit rapport opgenomen.

²⁷ Geert-Jan en Carry Knoops, *Operatie Raaf, De dubieuze rol van de Nederlandse staat in de zaak-Poch*, Amsterdam: Uitgeverij Balans 2022, p. 247. Elders in dit boek wordt ook nog verwezen naar een getuigenverhoor waarbij de heer M. Meijer, voormalig CEO van Transavia, verklaarde bij een gesprek in 2009 met de officier van justitie A.R.E. Schram

tegenover de commissie-Machielse ten stelligste ontkend dat wat de liaisonofficier beschreef zich heeft voorgedaan, en heeft onderstreept dat hij noch over de zaak-Poch noch over de mensenrechtensituatie in Argentinië ooit met leden van het Koninklijk Huis heeft gesproken. In hun gesprekken met de commissie hebben zowel Koning, Koningin en Prinses als de heren Soeters en Brenninkmeijer deze weergave bevestigd.

Conclusie

De commissie heeft geen reden te twijfelen aan hetgeen door zo vele betrokkenen is verklaard over de vraag op welk moment de leden van het Koninklijk Huis op de hoogte zijn geraakt van de zaak-Poch. De commissie acht de conclusie dan ook gerechtvaardigd dat de Koning, de Koningin en Prinses Beatrix pas in een zodanig laat stadium – te weten in 2009 – op de hoogte van de zaak zijn geraakt dat zij het onderzoek onmogelijk hebben kunnen beïnvloeden. Een kernvraag waarvoor de commissie zich gesteld zag – namelijk of in de loop van het onderzoek tegen de heer Poch beïnvloeding heeft plaatsgevonden door de leden van het Koninklijk Huis – beantwoordt zij daarom ontkennend.

---

in diens 'lichaamstaal' erkenning waargenomen te hebben van een gepercipieerd belang van het Koninklijk Huis bij de zaak-Poch. De heer Schram heeft, zowel destijds als opnieuw tegenover de commissie, deze interpretatie ten stelligste ontkend.

HOOFDSTUK 4

Hoe kon informatie over het onderzoek-Poch in een zo vroeg stadium bekend worden?

Aan de commissie is de vraag voorgelegd hoe, blijkens het telefoongesprek, de informatie over het onderzoek naar de heer Poch in een zo vroeg stadium bekend kon worden buiten de kringen van het openbaar ministerie en de Nationale Recherche.

De commissie schetst hieronder allereerst kort de tijdlijn met betrekking tot het onderzoek in de periode die vooraf ging aan het telefoongesprek met de heer Manschot (mei of juni 2007). Deze feiten zijn grotendeels ontleend aan het rapport van de commissie-Machielse²⁸ en de onderliggende documenten daarvan, en voor het overige aangevuld met informatie die de commissie in het kader van haar eigen onderzoek heeft verzameld.

Wat gebeurde er tussen september 2006 en juni 2007?

De melding die aan het onderzoek ten grondslag ligt, een e-mail van de plaatsvervangend chef-vlieger bij Transavia, dateert van 15 september 2006. Deze melding is ontvangen door het TIM van de Nationale Recherche. Het TIM heeft enkele dagen daarna, in overleg met het Landelijk Parket, aan de CIE gevraagd een uitgebreid oriënterend onderzoek uit te voeren naar de melding en naar de perspectieven voor een vervolgonderzoek. De CIE-rechercheurs legden voor hun dagelijkse activiteiten primair verantwoording af aan hun teamleider en uiteindelijk aan het hoofd van de CIE, de heer Brenninkmeijer.

Conform de reguliere werkwijze bij onderzoeken naar internationale misdrijven, maakten de CIE-rechercheurs naast openbare bronnen gebruik van zogenaamde vertrouwenspersonen. Al in de loop van oktober 2006 legden de CIE-rechercheurs contact met zulke vertrouwenspersonen, teneinde hun kennisniveau van de 'vuile oorlog' in Argentinië te verhogen. Tevens kregen ze toen een eerste idee van hoe een eventueel oriënterend onderzoek in Argentinië uitgevoerd zou kunnen worden en welke contacten daarbij nuttig zouden kunnen zijn. Vanuit de vertrouwenspersonen kwam ook het advies om nader kennis te nemen van een Spaanse rechtszaak (Scilingo) wegens een aantal overeenkomsten tussen Scilingo en Poch.

Via de liaisonofficier van de Nederlandse politie in Madrid verkregen de CIE-rechercheurs begin november 2006 meer informatie over het onderzoek in de zaak-Scilingo, waaronder de naam van de uitvoerende onderzoeksrechter, Baltasar Gárzon. Naar aanleiding van een suggestie van de liaisonofficier legden zij daarop contact met de Nederlandse vertegenwoordiger van Eurojust, de heer Manschot. Die zegde toe om een verzoek aan Gárzon via zijn Spaanse collega bij Eurojust naar deze onderzoeksrechter door te geleiden.

In november 2006 ontstond ook een direct contact tussen de CIE-rechercheurs en de CIE-officier van justitie, mevrouw mr. M.H.L. Verwiel. In die tijd begonnen de CIE-rechercheurs ook aan het eerste rapport over hun bevindingen, aan de hand waarvan bekeken zou moeten worden of de zaak een vervolg zou dienen te krijgen. Op 19 december 2006 leverden de CIE-rechercheurs bij

---

²⁸ Paragraaf 2.2.

hun teamleider hun eerste voortgangsrapportage in, vergezeld van een strategievoorstel. De teamleider besprak het rapport van 19 december 2006 nog diezelfde middag met het hoofd van de CIE, de heer Brenninkmeijer. Die besprak de zaak op zijn beurt met het hoofd van de Nationale Recherche, de heer T. Driessen.

In januari 2007 voerde mevrouw Verwiel een eerste gesprek met de CIE over de wijze waarop het onderzoek zou kunnen worden voortgezet. Volgens het CIE-journaal zou het onderzoek zich vooralsnog met name richten 'op soortgelijke zaken als die van Scilingo in Spanje' en voorlopig nog niet in Argentinië plaatsvinden. Op 28 februari 2007 presenteerden de CIE-rechercheurs aan mevrouw Verwiel het tweede rapport over hun bevindingen tot dan toe, uitmondend in een voorstel om gezamenlijk naar Spanje af te reizen 'teneinde onderzoekservaringen en informatie uit te wisselen'.

Mevrouw Verwiel nam na kennisneming van het tweede rapport en het daarin opgenomen voorstel opnieuw contact op met Eurojust. Zoals te doen gebruikelijk in een situatie waarbij het openbaar ministerie Eurojust benadert, bracht de heer Manschot de zaak vervolgens formeel onder de aandacht van het voltallige college van Eurojust. Elke nieuwe zaak wordt daar kort toegelicht en eventueel verder besproken met de collega's die het in meer directe zin aangaat. In dit geval was dit de Spaanse collega. Aangezien de archieven van Eurojust uit 2007 conform de statuten reeds lang geleden zijn vernietigd, kan niet meer worden nagegaan wanneer de heer Manschot de zaak precies heeft ingebracht. Desgevraagd heeft hij tegenover de commissie verklaard dat dit vermoedelijk ongeveer in maart 2007 zal zijn geweest.

De heer Manschot gaf mevrouw Verwiel, in lijn met zijn eerdere suggestie aan de CIE-rechercheurs, het advies een brief aan zijn Spaanse ambtgenoot te schrijven. Deze brief werd op 4 april 2007 door tussenkomst van Europol aan de Spaanse autoriteiten verstuurd.

Op 10 mei 2007 brachten de CIE-rechercheurs en mevrouw Verwiel een bezoek aan Madrid. Tijdens dit bezoek spraken zij met onderzoeksrechter Gárzon en met officier van justitie Delgado García, die ook betrokken was geweest bij de zaak tegen Scilingo. Mevrouw Verwiel heeft tegenover de commissie verklaard dat het gesprek was gericht op het verkrijgen van informatie over de ervaringen van de Spaanse collega's in de zaak Scilingo. Aan hen is, aldus mevrouw Verwiel, op dat moment weinig verteld over de zaak Poch, ook al omdat in die fase niet duidelijk was hoe serieus de melding over de heer Poch zou uitpakken. Het gesprek ging vooral over de 'infrastructuur': op welke manier kon er vertrouwelijk informatie in Argentinië worden ingewonnen. De heer Gárzon bood tijdens dit bezoek aan om de relevante onderzoeksgegevens eventueel via de Spanjaarden aan Argentinië te verstrekken.

Van dit aanbod is op 21 juni 2007 gebruik gemaakt. Op die datum werd via Eurojust informatie over het onderzoek (de personalia van Poch en een 'tijdslijn Poch inclusief plaatsen') aan de Spaanse autoriteiten verstrekt. Of en zo ja, op welk moment deze onderzoeksinformatie aan Argentinië is doorgeleid, is niet bekend.

Na het bezoek aan Spanje begonnen de CIE-rechercheurs concrete voorbereidingen te treffen voor een reis naar Argentinië. Zij schakelden de hulp in van vertrouwenspersonen voor het opstellen van een lijst van mogelijk interessante gesprekspartners. Die lijst maakte deel uit van de derde voortgangsrapportage (van juni 2007). In die voortgangsrapportage werd vermeld dat 'diverse gegevens (...) op persoonlijk vlak van Poch' naar boven waren gekomen 'die aanknopingspunten zijn voor verder onderzoek'.

Gelet op het feit dat het telefoongesprek met de heer Manschot naar alle waarschijnlijkheid uiterlijk in juni 2007 heeft plaatsgevonden, heeft de commissie het niet nodig geacht om de feiten die zich later in het onderzoek tegen de heer Poch hebben voorgedaan hier te beschrijven en te analyseren.

Een mogelijke verklaring voor de gang van zaken

Blijkens het telefoongesprek is informatie over het onderzoek tegen de heer Poch bekend geraakt buiten de kringen van de Nationale Recherche en het openbaar ministerie op een moment dat dit zich nog in de oriënterende CIE-fase bevond. De commissie-Machielse heeft voor deze gang van zaken in haar onderzoek geen verklaring gevonden.²⁹

Toch biedt de hiervoor opgenomen tijdlijn volgens de commissie wel aanknopingspunten voor een mogelijke verklaring.

In de eerste plaats was het onderzoek bekend bij de vertrouwenspersonen die al vanaf oktober 2006 door de betrokken CIE-rechercheurs zijn ingeschakeld. Ook als zij slechts in algemene zin op de hoogte werden gesteld van de zaak, hebben zij uit de vragen die aan hen werden gesteld een redelijk duidelijk beeld kunnen krijgen van het soort zaak dat het betrof, te weten een onderzoek naar mogelijke betrokkenheid van een in Nederland woonachtige persoon bij de dodenvluchten in Argentinië. De commissie wijst erop dat de heer Manschot heeft verklaard dat in zijn herinnering in het telefoongesprek de naam Poch niet is genoemd. De beller sprak in algemene zin over een 'Argentijnse piloot'

In de tweede plaats was de zaak bekend bij alle (27) collega's van de heer Manschot in het college van Eurojust. De heer Manschot heeft in dit verband verklaard dat deze collega's, met uitzondering van de Spaanse collega, weliswaar niet beschikten over gedetailleerde informatie, maar wel in algemene zin wisten dat het ging om een voormalige Argentijnse piloot die werd verdacht van betrokkenheid bij het uit het vliegtuig werpen van politieke tegenstanders. De zaak was verder, als gezegd, ook bekend bij de Spaanse gesprekspartners van de CIE-rechercheurs en binnen Europol.

Het bestaan van het onderzoek was tenslotte ook bekend binnen de Nationale Recherche en het openbaar ministerie. Bij de Nationale Recherche ging het daarbij in ieder geval om de CIE-rechercheurs en hun leidinggevenden. Ook de overige CIE-collega's hadden toegang tot het CIE-systeem, waarin informatie over het onderzoek was opgenomen. In zijn gesprek met de commissie gaf het toenmalige hoofd van de CIE, de heer Brenninkmeijer, aan dat in de relevante periode alleen al binnen de politieorganisatie vermoedelijk dertig tot veertig personen op de hoogte waren van het bestaan van het onderzoek. Bij het openbaar ministerie ging het om de CIE-officier, mevrouw Verwiël, en haar leidinggevenden. De heer Driessen en de toenmalige chef van de unit informatie van de Nationale Recherche, de heer J. Tamerus, hebben tegenover de commissie benadrukt dat in een zaak als deze, die niet van meet af aan als strikt geheim wordt aangemerkt, al gauw enkele tientallen medewerkers op de hoogte zullen zijn.

---

²⁹ Paragraaf 2.6.2.

De commissie heeft met een groot aantal van deze personen gesproken; de overige betrokkenen hebben schriftelijk gereageerd op vragen van de commissie over de gang van zaken destijds. De commissie heeft ook kennisgenomen van hetgeen de betrokkenen eerder ten overstaan van de commissie-Machielse hebben verklaard. Alle door de commissie gesproken betrokkenen hebben verklaard zelf geen informatie over de zaak naar buiten te hebben gebracht. Tegelijkertijd konden zij niet uitsluiten dat een of meer personen die op de hoogte waren van het bestaan van het onderzoek zich hierover iets zouden hebben laten ontvallen bij een gelegenheid waarbij ook externen aanwezig waren. Desgevraagd hebben zowel de heer Brenninkmeijer als de heer Driessen erkend dat het in de praktijk weleens gebeurt dat informatie over politieonderzoeken terecht komt buiten de kring van de direct betrokkenen: een verspreking is snel gemaakt, bijvoorbeeld in de privésfeer. Concrete aanwijzingen daarvoor heeft de commissie overigens niet gevonden.

De commissie heeft ook nog bij het Ministerie van Algemene Zaken geïnformeerd of zich in de archieven van dat ministerie die betrekking hebben op de periode voorafgaand aan het telefoongesprek met de heer Manschot, documenten bevinden die verwijzen naar het onderzoek, zowel in algemene zin (mogelijke betrokkenheid van een in Nederland woonachtige persoon bij de dodenvluchten in Argentinië) als specifiek over de heer Poch. Deze vraag is ontkennend beantwoord. De toenmalige minister-president Balkenende heeft de commissie desgevraagd laten weten dat hij zich niet kan herinneren destijds op de hoogte te zijn geweest van het onderzoek. Datzelfde geldt voor de destijds bij het Kabinet van de Minister-President werkzame raadgever op het terrein van justitie. De toenmalige minister van Justitie Hirsch Ballin heeft tegenover de commissie-Machielse verklaard pas rond oktober 2007 – ten tijde van de publicatie van het eerdergenoemde artikel in *Vrij Nederland* – op de hoogte te zijn geraakt van het onderzoek, en heeft dit nogmaals bevestigd in een gesprek met de commissie. Met het Koninklijk Huis hadden laatstgenoemden over dit onderwerp geen contact gehad.

De commissie herinnert er ten slotte aan dat de commissie-Machielse een zeer uitgebreid dossieronderzoek heeft gedaan bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Maar in de grote hoeveelheid aan die commissie ter beschikking gestelde interne documenten van dat ministerie heeft zij geen aanknopingspunt gevonden op welke wijze de informatie buiten de kringen van de Nationale Recherche en het openbaar ministerie terecht zou kunnen zijn gekomen.

Conclusie

In het instellingsbesluit van de commissie wordt als uitgangspunt genomen dat in de voorzomer van 2007 ‘slechts een gering aantal personen (...) op de hoogte was’ van het onderzoek tegen de heer Poch. Dit uitgangspunt blijkt bij nader inzien niet te handhaven. In de periode voorafgaand aan het telefoongesprek met de heer Manschot was immers reeds een groep van enige tientallen personen binnen de kringen van de Nationale Recherche en het openbaar ministerie op de hoogte van het onderzoek. Deze informatie is bovendien al in een vroeg stadium – in het kader van het onderzoek – gedeeld met personen buiten deze kringen, zowel binnen intergouvernementele organisaties zoals Eurojust en Europol als daarbuiten (vertrouwenspersonen).

De commissie acht het zodoende niet ondenkbaar dat via een van de vele personen die binnen dan wel via de Nationale Recherche en het openbaar ministerie op de hoogte waren van het onderzoek toch informatie daarover naar buiten is uitgelekt, al heeft zij na al deze jaren niet meer

kunnen vaststellen of, en zo ja op welke wijze dit zou zijn gebeurd. Van enig contact over de zaak-Poch vanuit deze groep van geïnformeerden naar het Koninklijk Huis of zijn directe omgeving is de commissie echter niets gebleken.

HOOFDSTUK 5

Samenvatting en conclusies

De commissie had tot taak te onderzoeken of er in de zaak-Poch beïnvloeding heeft plaatsgevonden vanwege het Koninklijk Huis of vanuit kringen rondom het Koninklijk Huis. Aan de commissie is gevraagd de volgende aspecten in het onderzoek mee te nemen:

- de vraag hoe het onderzoek naar de heer Poch in de voorzomer van 2007 buiten het openbaar ministerie en de Nationale Recherche bekend kon zijn, aangezien slechts een gering aantal personen op dat moment op de hoogte was;
- de betekenis van het door de heer Manschot aan de commissie-Machielse uitgebrachte verslag van een met hem in de voorzomer van 2007 gevoerd telefoongesprek.

De commissie heeft haar onderzoek langs drie sporen verricht:

1. In de eerste plaats heeft de commissie gezocht naar zoveel mogelijk feitelijke informatie rond het telefoongesprek met de heer Manschot, in een poging de identiteit van de beller langs deze weg alsnog te ontdekken.
2. In de tweede plaats heeft de commissie zich gebogen over de vraag op welk moment de Koning, de Koningin en Prinses Beatrix alsmede de kringen rond het Koninklijk Huis voor het eerst van het onderzoek naar de heer Poch vernamen. Als dat zou zijn geweest na de zomer van 2007, zou daarmee hun betrokkenheid bij het telefoongesprek immers uitgesloten zijn.
3. In de derde plaats heeft de commissie onderzocht hoe informatie over het onderzoek naar de heer Poch in een zo vroeg stadium bekend heeft kunnen raken buiten de kringen van het openbaar ministerie en de Nationale Recherche, en in het bijzonder of deze informatie zo beland zou kunnen zijn bij het Koninklijk Huis of de kringen daaromheen.

De commissie komt na uitvoerig onderzoek tot de volgende conclusies:

1. De commissie heeft de beller van 2007 niet kunnen traceren, maar concludeert dat niets erop wijst dat het telefoongesprek met de heer Manschot is gevoerd vanuit de directe omgeving van het Koninklijk Huis.
2. De commissie concludeert dat alles erop wijst dat de Koning, de Koningin en Prinses Beatrix alsmede de kringen rond het Koninklijk Huis pas in een zodanig laat stadium op de hoogte van de zaak-Poch zijn geraakt – te weten, in 2009 – dat zij het onderzoek onmogelijk hebben kunnen beïnvloeden.
3. De commissie heeft vastgesteld dat in de periode voorafgaand aan het telefoongesprek met de heer Manschot reeds enige tientallen personen binnen de kringen van de Nationale Recherche en het openbaar ministerie op de hoogte waren van het onderzoek. Deze informatie is bovendien al in een vroeg stadium gedeeld met personen buiten deze kring, zowel binnen intergouvernementele organisaties zoals Eurojust en Europol als daarbuiten (vertrouwenspersonen). Gegeven de totale omvang van deze groep valt het uitlekken van deze informatie dan ook niet uit te sluiten. Van een mogelijke lijn vanuit deze groep naar

het Koninklijk Huis of zijn directe omgeving is de commissie bij haar onderzoek echter niets gebleken.

Bijlage 1

Instellingsbesluit

Besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid van 12 november 2021, nr. 3557824, houdende instelling van de Commissie rol Koninklijk Huis in zaak J.A. Poch

De Minister van Justitie en Veiligheid;

In overeenstemming met het gevoelen van de ministerraad;

Besluit:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. *Minister*: Minister van Justitie en Veiligheid;
- b. *commissie*: commissie, bedoeld in artikel 2.

Artikel 2 Instelling en taak

1. Er is een Commissie rol Koninklijk Huis in de zaak J.A. Poch.
2. De commissie heeft tot taak te onderzoeken of er beïnvloeding heeft plaatsgevonden vanwege het Koninklijk Huis of vanuit kringen rondom het Koninklijk Huis in de zaak tegen de heer J.A. Poch, waarbij de commissie wordt gevraagd de volgende aspecten in het onderzoek mee te nemen:
  - de vraag hoe het onderzoek naar de heer J.A. Poch in de voorzomer van 2007 buiten het openbaar ministerie en de Nationale Recherche bekend kon zijn, aangezien slechts een gering aantal personen op dat moment op de hoogte was;
  - de betekenis van de door de toenmalige vicepresident van Eurojust gedane uitlatingen in zijn gesprek met de Commissie Dossier J.A. Poch.
3. De commissie is bevoegd gedurende het onderzoek aanvullende vragen te formuleren en deze te onderzoeken en beantwoorden, indien zij dat dienstig acht aan haar opdracht.
4. Naar aanleiding van de bevindingen en conclusies is de commissie bevoegd aanbevelingen te doen.

Artikel 3 Samenstelling, benoeming, ontslag

1. De commissie bestaat uit een lid.
2. Het lid heeft zitting op persoonlijke titel en oefent zijn functie uit zonder last of ruggespraak.
3. Het lid wordt door de Minister benoemd.
4. De benoeming geschiedt voor de duur van de commissie.
5. Het lid kan (op eigen verzoek of wegens ongeschiktheid, onbekwaamheid of op andere zwaarwegende gronden) worden geschorst en ontslagen door de Minister.

Artikel 4 Leden

Voor de duur van de commissie wordt tot lid van de commissie benoemd: de heer prof. dr. A.H.G. Rinnooy Kan te Amsterdam.

Artikel 5 Instellingsduur

De commissie wordt opgeheven 4 weken nadat het rapport is uitgebracht.

Artikel 6 Secretariaat

1. De commissie wordt ondersteund door een secretariaat.

2. Het secretariaat is voor de uitvoering van zijn taak uitsluitend verantwoording schuldig aan de commissie.
3. Indien ambtenaren, in dienst van een ministerie, tot secretaris of medewerker van het secretariaat worden benoemd, zijn zij tegenover anderen dan de commissie verplicht tot geheimhouding van hetgeen hen in het verband van de werkzaamheden van de commissie bekend is geworden.

Artikel 7 Werkwijze

1. De commissie stelt haar eigen werkwijze vast.
2. De commissie en de Minister van Justitie en Veiligheid stellen een protocol vast over de wijze waarop de commissie het onderzoek uitvoert, waaronder in ieder geval over de wijze waarop zij personen hoort en daarvan verslag doet en op welke wijze – binnen bestaande wettelijke kaders – de vertrouwelijkheid van informatie gewaarborgd wordt.
3. De commissie bepaalt in het protocol hoe zij, in het kader van hoor en wederhoor, haar bevindingen voorlegt aan personen of instanties die door deze bevindingen worden geraakt of die daartegen bedenkingen zouden kunnen hebben.
4. De commissie verantwoordt haar werkwijze in het rapport.
5. De commissie kan zich door andere personen doen bijstaan voor zover dat voor de vervulling van haar taak nodig is.

Artikel 8 Inwinnen van inlichtingen onderzoekscommissie

1. De commissie is bevoegd zich voor het inwinnen van inlichtingen rechtstreeks te wenden tot eenieder en eenieder te verzoeken die medewerking te verlenen die redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van het onderzoek.
2. Onder meer het Kabinet van de Koning, het Ministerie van Algemene Zaken, het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het openbaar ministerie, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en op grond van artikel 31 van de Politiewet 2012, de korpschef, verlenen de commissie de verlangde medewerking en toegang tot alle informatie die de commissie nodig acht met inachtneming van het in artikel 7 bedoelde protocol en de toepasselijke wet- en regelgeving.
3. De onder de verantwoordelijkheid van voornoemde instanties werkende personen zijn verplicht om de commissie de verlangde medewerking te verlenen, voor zover deze samenhangt met hun taak.
4. De commissie zal zich over de aan haar geboden medewerking verantwoorden in haar rapport.

Artikel 9 Vergoeding

Aan het lid wordt een vaste vergoeding per maand toegekend, waarbij de salarisschaal wordt vastgesteld op schaal 18, trede 10, van de CAO Rijk en de arbeidsduurfactor achteraf wordt vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant.

Artikel 10 Geheimhouding

Op grond van artikel 2:5 van de Algemene wet bestuursrecht zijn commissieleden, het secretariaat en de door de commissie ingeschakelde personen verplicht tot geheimhouding van de aan hen beschikbaar gestelde gegevens waarvan zij het vertrouwelijke karakter kennen of redelijkerwijs moeten vermoeden.

Artikel 11 Kosten van de onderzoekscommissie

1. De kosten van de commissie komen, voor zover op basis van een goedgekeurde raming, voor rekening van de Minister. Onder kosten worden in ieder geval verstaan:
  - a. de kosten voor de faciliteiten van vergaderingen en voor secretariële ondersteuning,
  - b. de kosten voor het inschakelen van externe deskundigheid en het laten verrichten van onderzoek, en
  - c. de kosten voor oplevering van het rapport.

2. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid verschaft de commissie daartoe budget onder de voorwaarde dat:
  - de commissie een gespecificeerde raming van de kosten maakt;
  - de commissie een deugdelijke financiële administratie voert/laat voeren overeenkomstig de eisen die het Ministerie van Justitie en Veiligheid daaraan stelt;
  - de commissie budgetoverschrijdingen tijdig en met reden meldt bij het ministerie;
  - het ministerie als opdrachtgever door de Directie Bestuursondersteuning (DBO) een financiële controle laat uitvoeren;
  - afhankelijk van de bevindingen van deze controle kan de ADR worden ingeschakeld om onderzoek uit te voeren en een rapport van feitelijke bevindingen uit te brengen;
  - na afloop van deze controle de verrekening plaatsvindt.

Artikel 12 Huisvesting onderzoekscommissie

De commissie verricht haar werkzaamheden op een locatie buiten het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Artikel 13 Rapport en uiterste datum voor oplevering

1. De commissie brengt vóór 1 juni 2022 haar rapport uit aan de Minister.
2. De commissie biedt de Minister uiterlijk vier weken na oplevering van het rapport een (eind)verslag aan waarin verslag wordt gedaan over de activiteiten van de periode waarin de commissie werkzaam is geweest. Desgewenst kan de commissie het eindverslag gelijktijdig met het rapport indienen.

Artikel 14 Openbaarmaking onderzoekscommissie

1. De commissie legt haar bevindingen vast in een rapport.
2. Rapporten, notities, verslagen, adviezen en andere producten die door of namens de commissie worden vervaardigd of vergaard, worden niet door de commissie openbaar gemaakt, maar uitsluitend aan de Minister uitgebracht of overgedragen.

Artikel 15 Archiefbescheiden

1. Het archief van de commissie wordt bij opheffing van de commissie overgebracht naar het archief van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.
2. Het archief bevat tenminste de gespreksverslagen, verslagen van beraadslagingen en andere documenten die ten grondslag hebben gelegen aan de onderzoeksbevindingen en die inzicht geven in de totstandkoming van het rapport. Over de inhoud van het archief worden nadere afspraken gemaakt in het onder artikel 7.2 genoemde protocol.
3. Het beheer vindt plaats met inachtneming van de in het vastgestelde protocol aangegeven vertrouwelijkheid, waarover de onderzoekscommissie binnen bestaande kaders van wet- en regelgeving, nadere afspraken met het Ministerie van Justitie en Veiligheid maakt.

Artikel 16 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant, waarin het wordt geplaatst.

Artikel 17 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Instellingsbesluit Commissie rol Koninklijk Huis in de zaak J.A. Poch.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst en in afschrift worden gezonden aan betrokkenen.

's-Gravenhage, 12 november 2021

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

Bijlage 2

Motie-Sjoerdsma

Vergaderjaar 2020–2021

35 570 VI

**Vaststelling van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Justitie en Veiligheid (VI) voor het
jaar 2021**

Nr. 127

MOTIE VAN HET LID SJOERDSMA C.S.

Voorgesteld 14 september 2021

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de commissie-Machielse spreekt over «een zekere gevoeligheid» als het gaat om het Koninklijk Huis en de zaak-Poch;

overwegende dat de commissie-Machielse bevestigt dat er een interventiepoging vanuit kringen rondom het Koninklijk Huis heeft plaatsgevonden;

constaterende dat de commissie-Machielse niet heeft kunnen uitsluiten dat het Koninklijk Huis heeft geprobeerd de strafzaak-Poch te beïnvloeden of daartoe instructies heeft gegeven;

overwegende dat het voor het aanzien van zowel de Nederlandse rechtsstaat als het Koninklijk Huis ongewenst en schadelijk is als de impressie van vermeende beïnvloeding van het Koninklijk Huis in de strafzaak-Poch blijft voortbestaan;

verzoekt de regering, een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de vermeende beïnvloeding van het Koninklijk Huis in de strafzaak-Poch,

en gaat over tot de orde van de dag.

Sjoerdsma
Van Nispen
Kuiken

Bijlage 3

Brief directeur Kabinet van de Koning over verlenen medewerking

KABINET VAN DE KONING

DE DIRECTEUR

De hooggeleerde heer
Professor dr. A.H.G. Rinnooy Kan
Adres: per e-mail

's-Gravenhage, 16 november 2021.

Hooggeleerde heer,

Naar aanleiding van het besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid van 12 november 2021, heden gepubliceerd in de Staatscourant, waarin u wordt benoemd als lid van de commissie die tot taak heeft te onderzoeken of er beïnvloeding heeft plaatsgevonden vanwege het Koninklijk Huis of vanuit kringen rondom het Koninklijk Huis in de zaak tegen de heer J.A. Poch (*Strct. 2021, 47067*) wil ik u informeren over het volgende.

In artikel 8 van voornoemd besluit is opgenomen dat het Kabinet van de Koning de commissie de verlangde medewerking verleent en dat de commissie toegang krijgt tot alle informatie die de commissie nodig acht met inachtneming van het in artikel 7 van het instellingsbesluit genoemde. Daarbij maak ik nog graag nadere afspraken met u over de uitvoering hiervan, met inachtneming van de wettelijke kaders.

Graag informeer ik u tevens langs deze weg dat Zijne Majesteit de Koning, Hare Majesteit Koningin Máxima en Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix mij hebben verzocht aan u door te geven dat zij indien nodig en desgevraagd met u het gesprek willen aangaan in het kader van uw onderzoek.

Ten slotte dient deze brief om u, namens Zijne Majesteit de Koning, toe te zeggen dat ook de leden van de Hofhouding en de medewerkers van de Dienst Koninklijk Huis desgevraagd die medewerking zullen verlenen die nodig is voor de uitvoering van het onderzoek. Ook hiervoor geldt dat nog nadere afspraken gemaakt kunnen worden.

Mocht u vragen hebben dan ben ik graag beschikbaar om deze te beantwoorden.

Hooga htend,

Mr. C. Jonker

POSTBUS 20018
2500 EA 'S GRAVENHAGE

TELEFOON
070 330 88 88

FAX
070 363 93 07

KANTOORADRES
KORTE VIJVERBERG 3

Bijlage 4

Gespreksprotocol

Protocol als bedoeld in artikel 7, tweede lid, van het Instellingsbesluit Commissie rol Koninklijk Huis in de zaak J.A. Poch

Het lid van de Commissie rol Koninklijk Huis in de zaak J.A. Poch (verder: de commissie) en de Minister van Justitie en Veiligheid (verder: de minister) komen het volgende protocol overeen.

Artikel 1. Informatieverzoeken

1. Verzoeken om verstrekking van of inzage in informatie worden door of namens de commissie gericht aan de contactpersoon bij het ministerie van Justitie en Veiligheid.
2. Bij een verzoek om verstrekking of inzage wordt een zo duidelijk mogelijke omschrijving gegeven van de gewenste informatie.
3. Verzoeken die betrekking hebben op informatie die niet berust bij het ministerie van Justitie en Veiligheid worden terstond doorgeleid met afschrift aan de commissie.
4. Aan een verzoek om verstrekking of inzage wordt zo spoedig mogelijk gevolg gegeven.
5. Bij het ter beschikking stellen van informatie wordt vermeld of daarop een bijzonder geheimhoudingsregime berust.
6. Het ministerie van Justitie en Veiligheid houdt een overzicht bij van de door dat ministerie verstrekte of ter inzage gegeven informatie en het eventueel daarop van toepassing zijnde geheimhoudingsregime.
7. Indien het geheimhoudingsregime daartoe noopt worden aanvullende afspraken gemaakt omtrent de wijze waarop de commissie (delen van of passages uit) de informatie bij haar rapport voegt of daaruit citeert.
8. Indien een in wet- en regelgeving vastgelegd bijzonder geheimhoudingsregime in de weg staat aan het verstrekken of het ter inzage geven van informatie, wordt de commissie indien mogelijk in de gelegenheid gesteld op een andere wijze kennis te nemen van de informatie waarop het verzoek betrekking heeft.

Artikel 2. Geheimhouding

De informatie die aan de commissie wordt verstrekt tijdens het onderzoek wordt door de commissie vertrouwelijk behandeld en wordt uitsluitend gebruikt voor de doeleinden van het onderzoek.

Artikel 3. Gesprekken

1. De commissie kan personen uitnodigen voor een gesprek. De uitnodiging is persoonlijk en geldt uitsluitend de betrokkene. De betrokkene heeft het recht zich te laten bijstaan.
2. De betrokkene wordt geïnformeerd waar het gesprek over zal gaan en ontvangt daarbij het instellingsbesluit en dit protocol.
3. Het gesprek wordt gevoerd door het lid van de commissie. De commissie kan toestaan dat, naast de secretaris, betrokkene en degene die hem bijstaat, ook andere personen bij het gesprek aanwezig zijn en, indien gewenst, vragen stellen.
4. Van het gesprek kunnen geluidsopnames worden gemaakt ten behoeve van de verslaglegging van het gesprek tenzij de betrokkene daartegen bezwaar heeft. De geluidsopnames worden door de commissie vernietigd nadat het gespreksverslag definitief is vastgesteld.
5. Het staat betrokkenen vrij eigen geluidsopnames te maken van het gesprek.

Artikel 4. Gespreksverslagen

1. Van het gesprek wordt een gespreksverslag gemaakt dat slechts wordt gebruikt als informatie voor het onderzoek.
2. Het gespreksverslag wordt voorgelegd aan de betrokkene voor aanvullingen en verbeteringen. De gespreksdeelnemer kan voor een bij de voorlegging genoemde datum wijzigingsvoorstellen doen voor zover betrekking hebbend op de eigen inbreng.
3. Indien nodig vindt nader overleg plaats om overeenstemming te bereiken over de inhoud van het gespreksverslag. Indien over een onderdeel van het gespreksverslag geen overeenstemming kan worden bereikt, wordt dit onderdeel niet opgenomen in het gespreksverslag.
4. De voorzitter stelt het gespreksverslag vast.
5. De betrokkene wordt voorzien van een kopie van het vastgestelde gespreksverslag.
6. De gespreksverslagen worden niet openbaar gemaakt en maken geen onderdeel uit van het rapport.
7. Als een gespreksdeelnemer toestemming voor het gebruik van het gespreksverslag weigert, dan vermeldt de commissie dat in haar verantwoording, bedoeld in artikel 6.

Artikel 5. Hoor en wederhoor rapport

1. In het rapport worden personen aangeduid op basis van functiebenaming, tenzij het gaat om personen die toestemming hebben gegeven voor de vermelding van hun naam, dan wel om personen die wegens hun functie in de openbaarheid treden, dan wel om personen die in relatie tot het onderzoek in de openbaarheid zijn getreden, dan wel wanneer gelet op het doel van het onderzoek de commissie vermelding van een naam redelijkerwijs noodzakelijk acht.
2. Voor vaststelling van het rapport legt de commissie haar bevindingen voor aan personen of instanties die door deze bevindingen worden geraakt of daartegen bedenkingen zouden kunnen hebben. De bevindingen worden aan personen of instanties voorgelegd met de verplichting tot geheimhouding.
3. Voor vaststelling van het rapport legt de commissie citaten van betrokkenen die zij in het rapport wil opnemen voor aan betrokkenen, waarbij betrokkenen tevens voorzien worden van de context waarin het desbetreffende citaat gebruikt wordt. De citaten met context worden aan betrokkenen voorgelegd met de verplichting tot geheimhouding.

4. De commissie geeft personen, instanties of betrokkenen de gelegenheid voor een bij de voorlegging genoemde datum te reageren op de voorgelegde bevindingen en/of citaten.
5. De commissie laat binnen drie werkdagen weten welke reacties niet of niet volledig kunnen worden overgenomen. Een en ander wordt gemotiveerd door de commissie vermeld in haar verantwoording bij het rapport.

Artikel 6. Verantwoording

De commissie legt verantwoording af over de uitvoering van haar onderzoek, waaronder de medewerking van de betrokken personen en instanties, in (een bijlage bij) het rapport.

Artikel 7. Openbaarmaking rapport

1. Uiterlijk 72 uur voorafgaand aan de aanbieding van het rapport aan de minister van Justitie en Veiligheid stelt het lid van de commissie de minister vijf exemplaren van het volledige rapport onder embargo beschikbaar. Voor de ontvangst wordt een geheimhoudingsverklaring getekend.
2. Betrokkenen ontvangen uiterlijk één week voorafgaande aan de publicatie bericht over de datum en het tijdstip van publicatie. Betrokkenen ontvangen twee uur voorafgaande aan publicatie onder embargo een digitale versie van het rapport.
3. Het rapport verschijnt (in een sober uitgevoerde) gedrukte versie en in digitale vorm (pdf). Vanaf het moment van publicatie is het rapport raadpleegbaar op de website van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Artikel 8. Archivering

1. Alle aan de commissie verstrekte documenten, alsmede de gespreksverslagen, worden uiterlijk vier weken na het verschijnen van het eindrapport door de commissie overgedragen aan het ministerie van Justitie en Veiligheid.
2. Indien de vertrouwelijkheid daartoe noopt kunnen nadere afspraken worden gemaakt tussen commissie en minister omtrent het beheer en de toegankelijkheid van het archief van de commissie na overdracht daarvan.

Amsterdam, 13 december 2021

w.g. Rinnooy Kan

Het lid van de Commissie rol
Koninklijk Huis in de zaak J.A. Poch

's-Gravenhage, 13 december 2021

w.g. Grapperhaus

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Bijlage 5

Gesprekken en schriftelijke contacten

Door de commissie gevoerde gesprekken op basis van het protocol

Prof. mr. A.J. Machielse	Voorzitter Commissie Dossier J.A. Poch
Prof. mr. B.E.P. Myjer	Lid Commissie Dossier J.A. Poch
Dhr. mr. R.J. Manschot	Vicepresident Eurojust
Dhr. H.E. Botje	Journalist Vrij Nederland
Mr. C. Jonker	Directeur Kabinet van de Koning
Mevr. mr. K.J. Bregman	Raadadviseur Kabinet van de Koning
Dhr. mr. C.M. Brenninkmeijer	Hoofd CIE Nationale Recherche
Dhr. T. Driessen	Hoofd Nationale Recherche
Dhr. J. Tamerus	Chef van de unit informatie Nationale Recherche
Mevr. mr. M.H.L. Verwiel	CIE-officier van justitie

Senior-informantenrunner

Senior-informantenrunner

Overige door de commissie gevoerde gesprekken

Zijne Majesteit de Koning

Hare Majesteit Koningin Máxima

Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix

Dhr. S.W. Sjoerdsma   Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Dhr. M. van Nispen   Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Mevr. A.H. Kuiken   Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Prof. dr. J.P. Balkenende   Minister-President

Prof. dr. E.M.H. Hirsch Ballin   Minister van Justitie

Mr. P.W.A. Schellekens   Directeur Kabinet van de Koning (2007)

Mevr. mr. M.L.A. van Loon-
Labouchere   Grootmeesteres

Mevr. M.J. Boellaard-Stheeman   Hofdame

Mevr. drs. E.J.M. Barones van Wassenaer-Mersmans	Hofdame
Prof. mr. dr. G.G.J.A. Knoops	Advocaat van de heer J.A. Poch
Prof. dr. L. Zegveld	Advocaat
Dhr. mr. H.W.J. Soeters	Ambassadeur in Argentinië/chef de poste Buenos Aires
Mr. A.R.E. Schram	Officier van justitie
Dhr. E. Arends	Journalist VPRO/Argos
Prof. dr. Th.C. van Boven	Hoogleraar Internationaal Recht, Universiteit Maastricht
Dhr. J. Farwerck	CEO KPN
Dhr. J. Spanbroek	General Counsel KPN

Raadadviseur Ministerie van Algemene Zaken

KLPD liaisonofficier Spanje

Particulier Secretaris van Prinses Maxima

Adjunct Particulier Secretaris van de Prins van Oranje en Prinses Maxima

Chef de Bureau Hare Majesteit de Koningin

Chef de Bureau Prins van Oranje

Particulier Secretaris Hare Majesteit de Koningin

Hoofd van de Afdeling Wet- en Regelgeving en Verzoekschriften Kabinet van de Koning

Senior Medewerker Afdeling Staatsrecht en Openbaar Bestuur Kabinet van de Koning

Senior Medewerker Afdeling Staatsrecht en Openbaar Bestuur Kabinet van de Koning

Secretaresse Directeur Kabinet van de Koning

Schriftelijke contacten

Mevr. mr. D.Ph. van Boetzelaer   Hoofd bestuurlijke juridische zaken Parket Generaal

Dhr. mr. H.N. Brouwer   Voorzitter College van Procureurs-Generaal

Dhr. mr. dr. W.N. Ferdinandusse   Zaakofficier van justitie

Dhr. mr. A.J.A.M. Nieuwenhuizen   Hoofdofficier van justitie Landelijk Parket

Dhr. mr. A. van Wijk   Plv. hoofdofficier van justitie Landelijk Parket

Mevr. M.P. van Karnebeek-
van Lede Hofdame
Mevr. mr. J. Jeekel-Thate Hofdame
Mevr. drs. O.A. Gaarlandt-
van Voorst van Beest Hofdame
Mevr. R.D. de Blocq van Scheltinga Hofdame

Teamleider CIE

Medewerker Secretariaat Hare Majesteit de Koningin

Medewerker Secretariaat Hare Majesteit de Koningin

Medewerker Secretariaat Hare Majesteit de Koningin

Medewerker Secretariaat Hare Majesteit de Koningin

Medewerker Secretariaat Hare Majesteit de Koningin

Medewerker Secretariaat Hare Majesteit de Koningin

Medewerker Secretariaat Prins van Oranje

Medewerker Secretariaat Prins van Oranje

Medewerker Secretariaat Prinses Maxima

Medewerker Secretariaat Prinses Maxima

Particulier Secretaris Prinsen en Prinsessen

Secretariele medewerker

Particulier Secretaris Prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven

Medewerker Secretariaat Prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven

Medewerker Secretariaat Prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven

Medewerker Secretariaat Prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven

Medewerker Secretariaat PM Prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven

Chef de Bureau Grootmeester

Chef de Bureau Algemeen Secretariaat

Eerste Medewerker Stafbureau Kabinet van de Koning

Stafmedewerker Personeel en Financiën Kabinet van de Koning

Stafmedewerker Informatie en analyse Kabinet van de Koning

Receptiemedewerker Kabinet van de Koning

Senior Informatiespecialist Kabinet van de Koning

Secretaresse Afdeling Staatsrecht en Openbaar Bestuur Kabinet van de Koning

Secretaresse Afdeling Staatsrecht en Openbaar Bestuur Kabinet van de Koning

Eerste Medewerker Afdeling Wet- en Regelgeving en Verzoekschriften Kabinet van de Koning

Juridisch Medewerker Afdeling Wet- en Regelgeving en Verzoekschriften Kabinet van de Koning

Medewerker Afdeling Wet- en Regelgeving en Verzoekschriften Kabinet van de Koning

Medewerker Afdeling Wet- en Regelgeving en Verzoekschriften Kabinet van de Koning

Medewerker Dienst Informatievoorziening Kabinet van de Koning

Medewerker Dienst Informatievoorziening Kabinet van de Koning

Medewerker Dienst Informatievoorziening Kabinet van de Koning

Secretaresse Afdeling Staatsrecht en Openbaar Bestuur Kabinet van de Koning

Bijlage 6

**Integrale tekst van paragraaf
2.6.1 van het rapport van de
commissie Dossier J.A. Poch**

2.6 Benadering van Eurojust

2.6.1 Telefoongesprek met Eurojust

- 146 Zoals een aantal malen aan de orde is geweest, profiteerde het CIE-onderzoek van de steun vanuit Eurojust bij de verkenning van de mogelijkheden om in Spanje en Argentinië nadere informatie te verzamelen. Eurojust bemiddelde sinds november 2006 bij het leggen van contacten met de Spaanse autoriteiten. Eurojust drong ook aan op een extra controle van de beoogde gesprekspartners van de CIE in Argentinië. Verder zou Eurojust de geplande bijeenkomst in Den Haag met de Spaanse autoriteiten organiseren om de resultaten van de Argentiniëreis van de CIE te evalueren. De persoon met wie met name Verwiel in dit verband te maken had was Manschot, de nationale vertegenwoordiger van Nederland bij Eurojust. In september 2007 ging Manschot met pensioen. De facto werkte hij nog tot en met augustus 2007.
- 147 Eind voorjaar, begin zomer van 2007 werd Manschot telefonisch geconfronteerd met een poging vanuit - door de beller beweerde - kringen rond het Koninklijk Huis om in het onderzoek naar Poch te interveniëren. Hij heeft deze ervaring gedeeld met de commissie. Gelet op de statuur van de geïnterviewde moet de commissie aan deze interventiepoging aandacht besteden. Daarbij speelt ook dat deze poging plaatsvond op een tijdstip dat het CIE-onderzoek naar Poch nog slechts aan een gering aantal personen binnen het OM en de NR bekend was.

- 148 De commissie laat hier Manschot zelf aan het woord aan de hand van het verslag van zijn gesprek met de commissie:

'In mijn herinnering is dat geweest eind voorjaar/begin zomer 2007. Mijn vaste secretaresse had vrij en ik kreeg achter mijn bureau een telefoontje doorverbonden van het 'cabinet of your majesty'. De receptionistes bij Eurojust spraken meestal geen Nederlands. Dat was niet verwonderlijk omdat ik nog wel eens gevraagd werd voor voorlichtingsbijeenkomsten ten behoeve van leden van het Koninklijk Huis, waaronder het toekomstig koningspaar.

Ik kreeg een Nederlandse mevrouw aan de lijn die mij overviel met de vraag in de trant van: 'Die zaak tegen die Argentijnse piloot, is dat nou nodig?'. Toen zei ik: 'Ja, waarom vraagt u mij dat?'. Toen zei ze (en die zinsnede herinner ik me wel): 'Ja, het is zo pijnlijk voor Maxima'. Dat schoot mij in het verkeerde keelgat moet ik eerlijk zeggen en toen zei ik: 'Nou ik denk dat zo'n zaak veel pijnlijker is voor de slachtoffers die uit het vliegtuig gegooid zijn en de nabestaanden. U kunt zich toch niet voorstellen dat wij als justitiële autoriteiten zouden toestaan dat zo'n zaak niet behoorlijk onderzocht wordt, wat daar ook verder van komt?'. Toen zei zij: 'Nee, nee, dat is wel zo maar...'

En toen zei ik: 'Waarom benadert u mij daarover? Heeft Hare Majesteit u gevraagd om dat te doen?' Want ze waren dus van het kabinet van de koningin, of het secretariaat.

Toen zei ze 'Nee, maar binnen onze groep hebben we daar zo eens over gepraat en dat leefde een beetje in de zin van "moet dat nou"', Waarop ik zei: 'Kijk, als u een concreet verzoek aan mij hebt, wilt u dat dan op papier zetten en aan mij toezenden met naam en toenaam. Dan kunnen we kijken wat dat verzoek inhoudt en wat wij daar eventueel mee kunnen. Maar u kunt natuurlijk niet verwachten dat wij op enigerlei wijze de normale gang van de rechtspleging gaan verstoren. Deze verdenking is boven komen drijven en is qua delict zo ernstig dat je dit niet in een achterkamertje wegstopt. Of er een veroordeling uit komt of niet weet ik niet, hoef ik op dit moment ook niet te weten, maar het moet wel goed bekeken worden'.

En toen was dat het einde van het gesprek. Ze zei nog: 'Ja, nou ja, maar...' maar ik zei: 'Nee, zo werkt dat bij ons, als u een met reden omkleed verzoek hebt waarom eventueel iets zou moeten en dan specifiek door mij - want u belt mij - stuurt u me dat maar toe want dan krijgt u daar een fatsoenlijk antwoord op'. Dat heb ik nooit gekregen.'

149 Manschot gaf op een vraag van de commissie aan dat hij destijds niet naar de naam heeft gevraagd van degene die hij aan de lijn had:

'Ik dacht dat het een losse flodder was die op me afkwam en dat ik daar nooit meer wat van zou horen. Dat heb ik achteraf gezien betreurd. Ik had daar een gespreksnotitie van moeten maken en die niet in het te vernietigen archief moeten gooien maar gewoon even moeten bewaren. Maar zij zei zo uitdrukkelijk dat het min of meer een individuele/groepsactie was binnen het secretariaat waarbij het koninklijk huis als zodanig er niets mee te maken had, dat ik dacht van, nou ja...'

150 Desgevraagd gaf Manschot aan dat hij destijds met niemand over het voorval heeft gesproken.

Bijlage 7

**Integrale tekst van paragraaf
2.9.3 van het rapport van de
commissie Dossier J.A. Poch**

2.9.3 Het onderhoud met ambassadeur Soeters

239 Brenninkmeijer sprak tijdens zijn verblijf in Argentinië behalve met Despouy ook met de Nederlandse ambassadeur in Buenos Aires, mr. H.W.J. (Henk) Soeters. In het journaal van de LO Post Venezuela, die hoofd CIE Brenninkmeijer begeleidde tijdens diens bezoek aan Argentinië, tekende de LO op 31 januari 2008 (vermoedelijk na zijn terugkeer op zijn standplaats in Caracas) het volgende op over dit bezoek:

{...} De zaak ligt uiterst gevoelig ivm het feit dat er al een artikel is verschenen in Vrij Nederland, waarbij wordt gesuggereerd dat de NR het onderzoek stop heeft gezet.

In het artikel wordt tussen de regels door verwezen naar een mogelijke rol van het Koningshuis.

{...}

Een van de gesprekken was met de ambassadeur.

De ambassadeur, Henk Soeters, gaf aan dat hij de gevoeligheid erkent, maar dat het Koningshuis er toch vrij makkelijk insteekt. Namelijk: "goed is goed, fout is

fout". Soeters vertelde dat hij net een maand lang de Koninklijke familie "op bezoek" heeft gehad. {...}

240 Voormalig ambassadeur Soeters heeft tegenover de commissie ten stelligste ontkend dat wat de LO beschreef zich heeft voorgedaan. Hij heeft aangegeven dat hij over de zaak Poch noch de mensenrechtensituatie in Argentinië ooit met leden van het Koninklijk Huis heeft gesproken. Voor zover hij zich iets heeft laten ontvallen in termen van 'goed is goed, fout is fout' kon dat volgens hem alleen een persoonlijke uitlating zijn geweest zonder enig verband met het Koninklijk Huis of de zaak Poch.

241 De LO gaf naar aanleiding van het voornoemde citaat desgevraagd aan dat hij zich herinnerde dat Soeters dit had gezegd, maar dat de uitspraak 'in z'n algemeenheid' was en 'niet zozeer op de persoon Poch of de zaak gericht [was]'.¹

242 Brenninkmeijer gaf bij de commissie aan dat hij het gesprek met Soeters 'niet scherp' had maar dat wel was besproken wat 'van begin af aan helder is geweest' namelijk dat de CIE zich vanwege het onderwerp bewust was van 'een zekere gevoeligheid in relatie tot het Koningshuis'.²

243 De commissie merkt op dat uit het citaat zelf in het journaal niet is af te leiden dat hetgeen daar wordt gesteld specifiek betrekking heeft op de zaak Poch.

Bijlage 8

Artikel Vrij Nederland

Vrij Nederland 27-10-2007

NIUWS ARGENTIJNSE OORLOGSMISDADIGER Onderzoek ligt stil

De Nationale Recherche deed sinds 2006 onderzoek naar een vermeende oorlogsmisdadiger uit Argentinië die in Nederland woont. Inmiddels ligt het speurwerk stil.

Reden: onbekend.

Door Harm Ede Botje

De Nationale Recherche is sinds het voorjaar van 2006 bezig met een vooronderzoek naar een in Nederland wonende Argentijn die er van wordt verdacht oorlogsmisdaden te hebben gepleegd gedurende het militaire bewind tussen 1976 en 1983. De man is in de nadagen van de dictatuur naar Nederland gekomen, maar zijn

verleden is nooit eerder onderzocht. De zaak zou aan het rollen zijn gekomen door een tip van nabestaanden van slachtoffers uit Argentinië. Hij was militair en zou actief zijn geweest in de Escuela de Suboficiales de Mecánica de la Armada (ESMA), de beruchte illegale gevangenis van de Argentijnse marine in Buenos Aires. Vanuit deze basis werden mensen overgebracht naar vliegtuigen en vervolgens boven zee in de golven gegooid. Anderen werden gemarteld of geëxecuteerd. Zijn rang, zijn functie, de periode waarin hij werkzaam was én de plek waar hij werkte, maakten het zeer waarschijnlijk dat de Argentijnse Nederlander op zijn minst medeplichtig was aan verdwijningen en martelingen. Afgelopen maanden is het

vooronderzoek stil komen te liggen, aldus een anonieme bron die zijdelings bij de zaak betrokken is geweest. De reden hiervoor is onbekend.

Emeritus-hoogleraar internationaal recht Theo van Boven bevestigt dat er een vooronderzoek loopt. Hij gaf het onderzoeksteam van de Nationale Recherche adviezen over

de manier waarop in landen als Spanje en Duitsland vergelijkbare rechtszaken zijn begonnen tegen Argentijnen die misdaden hebben gepleegd tijdens de dictatuur. Van Boven 'betreurt' het als het onderzoek daadwerkelijk stilgelegd zou zijn.

De zaak is voor zover bekend niet direct gerelateerd aan de affaire rond Jorge

Zorreguieta, de vader van prinses Máxima en voormalig lid van het Argentijnse regime. Hij was afgelopen week in Nederland om de doop van Ariane bij te wonen, het derde kind van het kroonprinselijk paar. De woordvoerder van het landelijk parket laat weten 'geen mededeling te kunnen doen over lopende of niet lopende zaken.'